

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 12. aprila 2023.godine
Ref.br.:RK 2151/23

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI65/21

Podnosilac

Agim Deshishku

**Ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo
Pml. br. 152/2020 od 16. novembra 2020. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Agim Deshishku, iz sela Belo Polje, opština Podujevo, koga zastupaju advokati Arianit Koci i Granit Vokshi (u daljem tekstu: podnosilac zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu [Pml. br. 152/2020] od 16. novembra 2020. godine Vrhovnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud), u vezi sa presudom [APS. br. 2/2019] od 30. decembra 2019. godine Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) i presudom [PKR. br. 734/15] od 8. februara 2019. godine Osnovnog suda u Prištini (u daljem tekstu: Osnovni sud).
3. Podnosilac zahteva je osporenu presudu primio 9. decembra 2020. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporene presude, kojom podnosilac zahteva navodi da su mu povređena osnovna prava i slobode zagarantovane članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda (u daljem tekstu: EKLJP).
5. Podnosilac zahteva je takođe tražio uvođenje privremene mere na osporenu odluku.

Pravni osnov

6. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 (Podnošenje podnesaka i odgovora) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

7. Dana 2. aprila 2021. godine, podnosilac je podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
8. Dana 24. aprila 2019. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Selvetu Gërxhaliu Krasniqi za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Arta Rama-Hajrizi (predsedavajuća), Remzije Istrefi Peci i Nexhmi Rexhepi (članovi).
9. Dana 12. aprila 2021. godine, Sud je (i) obavestio podnosioca o registraciji zahteva, i (ii) obavestio Vrhovni sud o osporavanju presude [Pml. br. 152/2020] od 16. novembra 2020. godine i istoj dostavio kopiju zahteva.
10. Dana 12. aprila 2021. godine, Sud je obavestio Osnovni sud o registraciji zahteva i tražio da obaveste Sud u vezi sa datumom kada je podnosilac zahteva primio osporenu presudu Vrhovnog suda.
11. Dana 13. aprila 2021. godine, Osnovni sud je podneo Sudu priznanicu koja pokazuje da je podnosilac zahteva osporenu presudu primio 9. decembra 2020. godine.
12. Dana 28. aprila 2021. godine, sudija Remzija Istrefi-Peci je tražila od predsednice Suda izuzeće sa procesa razmatranja i odlučivanja u vezi sa zahtevom KI65/21, na osnovu člana 18. Zakona i pravila 9 Poslovnika. Razlog zahteva za izuzeće sa konkretnog slučaja je proizašao iz činjenice da su sudija (ona) i podnosilac zahteva u slučaju KI65/21 bili u sudskom procesu građanske prirode.

13. Dana 29. aprila 2021. godine, predsednica Suda, Arta Rama-Hajrizi, je odlukom [br.ref.KK 62/21], usvojila zahtev sudije Remzije Istrefi-Peci za izuzeće sa procesa razmatranja i odlučivanja u vezi sa zahtevom KI65/21.
14. Dana 26. juna 2021. godine, na osnovu stava 4 pravila 12 Poslovnika i odluke Suda [KK-SP 71-2/21], sudija Gresa Caka-Nimani je preuzela dužnost predsednice Suda, dok je na osnovu tačke 1.1 stava 1 člana 8. (Istek mandata sudije) Zakona, predsednica Arta Rama-Hajrizi okončala mandat predsednice i sudije Ustavnog Suda.
15. Dana 25. maja 2021. godine, sudija Bekim Sejdiu je podneo ostavku, kada je i prestao njegov mandat u Sudu.
16. Dana 28. juna 2021. godine, predsednica Suda, Gresa Caka Nimani, je odlukom o zameni sudija u Veću za razmatranje, imenovana za predsedavajuću Veća za razmatranje umesto bivše predsednice Arte Rama Hajrizi.
17. Dana 29. oktobra 2021. godine, Sud je obavestio (i) Vrhovni sud i (ii) podnosioca zahteva o nedostatku kvoruma za odlučivanje u vezi sa zahtevom KI65/21.
18. Dana 16. decembra 2022. godine, sudija Enver Peci je položio zakletvu pred predsednicom Republike Kosovo, kada je i počeo njegov mandat u Sudu.
19. Dana 9. februara 2023. godine, predsednica Suda je, odlukom [Nr.KSH.KI65/21] o zameni sudija u Veću za razmatranje, zamenila sudiju Remziju Istrefi Peci sudijom Enverom Pecijem.
20. Dana 22. marta 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

21. Dana 23. marta 2006. godine, podnosilac zahteva je kupio preduzeće „FAN-Podujevo“ u 7. talasu privatizacije prodaje od strane Kosovske povereničke agencije (u daljem tekstu: KPA i KAP - Kosovska agencija za privatizaciju), prema metodu „Spin off“ Specijal. Kupoprodajni ugovor je takođe sadržao obavezu podnosioca zahteva da na period od dve godine investira u iznosu od 2.800.000 € i zaposli 236 radnika. Podnosilac zahteva se nije pridržavao uslova predviđenih ugovorom i ugovorom o obavezi, tako što je u kontinuitetu lažno prikazivao potpuno fiktivna ulaganja, koja je prikazao kao kapitalna ulaganja, uz dokumentaciju koja sadrži neistinu, prikazujući fiktivne, naduvane račune, prevare u prodaji ili obavljanju raznih poslova koji su bili registrovani u bazi podataka KPA/KAP-a kao dokaz o ispunjenju obaveza od strane kupca prema ugovoru o obavezama.
22. Prema spisima predmeta, podnosilac zahteva je, mimo uslova ugovora, stavio preduzeće „FAN-Podujevo“ u zalog – hipoteku u vezi sa otplatom duga prema poveriocu u iznosu od 2.607.000 € u Raiffeisen banci u periodu 2008-2011 i tako obezbedio protivpravnu korist iako je za takvu radnju postojala obaveza traženja prethodne saglasnosti od KPA/KAP-a. Prema spisima predmeta, u vreme kada je preduzeće „FAN-Podujevo“ bilo svojina KAP-a, podnosilac zahteva je preuzeo takvu radnju i uspeo da dobije ovaj iznos kredita na nezakonit način, jer do 20. januara 2012. godine nije doneta odluka o oslobađanju ovog preduzeća od KAP-a, znači, isti je stekao veliku sumu novca, stavljajući pod hipoteku imovinu koja mu nije pripadala, ugrožavajući na taj način imovinu KAP-a, pa je sebi doneo finansijsku korist u iznosu od 5.400.000 € i izvršio tešku povredu prava radnika Novog preduzeća „FAN“, a

istovremeno je ošteti Društveno preduzeće „Fan“, koje zastupa KAP, kao i državni budžet.

23. Iz spisa predmeta proizilazi da podnosilac zahteva, u periodu od 23. marta 2006. godine do 31. marta 2010. godine, neprekidno kao vlasnik preduzeća „FAN – Podujevo“, kako bi izbegao plaćanje poreza i drugih doprinosa propisanih zakonom, nije uključio podatke u vezi sa njegovom delatnošću i prihodima, za procenu obaveza, tako da pred Poreskom administracijom Kosova nije predstavio stvarni promet koji je ostvario u okviru svoje poslovne delatnosti, pri čemu je Poreskoj administraciji Kosova pričinio materijalnu štetu u iznosu od 53.807,46 €.
24. Dana 16. februara 2016. godine, Specijalno tužilaštvo Republike Kosovo (u daljem tekstu: Specijalno tužilaštvo) je podiglo optužnicu [PPS. br. 59/2014] protiv nekoliko osoba, dok protiv podnosioca zahteva za krivično delo “Prevara” u nastavku iz člana 261 stav 2 u vezi sa stavom 1 Privremenog krivičnog zakona Kosova (u daljem tekstu: Privremeni krivični zakon), krivično delo “Legalizacija lažnog sadržaja” u nastavku iz člana 403 stav 2 u vezi sa stavom 1 Krivičnog zakonika br. 04/L-082 Republike Kosovo (u daljem tekstu: KZRK), i za krivično delo “Utaja poreza” iz člana 249 stav 2 Privremenog krivičnog zakonika.
25. Dakle, podnosilac zahteva se teretio za lažno predstavljanje činjenica i prikrivanje činjenica, u kom slučaju je podnosilac zahteva lažno predstavio neistinita fiktivna ulaganja KAP-u; kapitalna ulaganja sa lažnom dokumentacijom; fiktivne i naduvane fakture, prevaru u prodaji ili obavljanje raznih radova. Ovim radnjama, podnosilac zahteva se teretio da je doveo u zabludu službenike KAP-a, primoravajući ih da deluju na štetu imovine KAP-a; radnika preduzeća „Fan – doo“ i na štetu budžeta i privrede zemlje.
26. Dana 10. maja 2018. godine, podnosilac zahteva je predložio veću da sasluša svedoke: R.A.H. - tehničkog direktora preduzeća “FAN”, R.M.H. - direktora proizvodnje preduzeća “FAN” i N.R. - šefa računovodstva preduzeća „FAN“, kako bi isti mogli da objasne sudu o ulaganjima koja su izvršena za uspeh kompanije „FAN”.
27. Dana 1. juna 2018. godine, Osnovni sud je rešenjem odbio da sasluša svedoke koje je predložio podnosilac zahteva, sa obrazloženjem da su svi izveštaji u vezi sa ovim preduzećem u vezi sa kapitalnim ulaganjima i brojem zaposlenih dostavljeni od strane revizora u pisanom izveštaju.
28. Dana 8. februara 2019. godine, Osnovni sud u Prištini je presudom [PKR. br. 734/2015] oslobodio podnosioca zahteva od optužbe u vezi sa krivičnim delom (i) legalizacija lažnog sadržaja u nastavku iz člana 403 stav 2 u vezi sa stavom 1 KZRK-a i *oglasio krivim* za izvršenje krivičnog dela (i) prevara u nastavku iz člana 261 stav 2 u vezi sa stavom 1 Privremenog krivičnog zakona; i (ii) krivično delo utaja poreza iz člana 249 stav 2 Privremenog krivičnog zakonika i izrekao jedinstvenu kaznu (a) zatvora u vremenskom trajanju od 1 (jedne) godine i 8 (osam) meseci, koja će se izvršiti od pravosnažnosti ove presude, računajući vreme provedeno u pritvoru od 30. aprila 2014. godine do 30. maja 2014. godine, i vreme provedeno u kućnom pritvoru od 30. maja 2014. godine do 30. jula 2014. godine; (b) novčane kazne u iznosu od 10.000 evra, koja će se izvršiti u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti ove presude, [...]; (c) obavezao podnosioca zahteva da oštećenom KAP-u nadoknadi štetu u iznosu od 53.807,46 evra u roku od 30 dana od pravosnažnosti ove presude, dok se oštećeni KAP za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva upućuje na parnični spor; (d) odbija se zahtev tužioca Specijalnog tužilaštva za konfiskaciju imovine

evidentirane po dugotrajnom nalogu zabrane Osnovnog suda u Prištini [PKR. br. 218/14] od 30. juna 2014. godine.

29. Tužilac Specijalnog tužilaštva je u zakonskom roku uložio žalbu zbog bitne povrede krivičnog postupka, nepotpunog i pogrešnog utvrđivanja činjeničnog stanja, povrede krivičnog zakona i odluke o krivičnoj sankciji, sa predlogom da Apelacioni sud usvoji žalbu, kao osnovanu, i ukine ožalbenu presudu i predmet vrati na preispitivanje i presuđivanje.
30. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je uložio žalbu protiv gore navedene presude zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede materijalnog prava i pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja, sa predlogom da Apelacioni sud preinači ožalbenu presudu i proglasi je odbijajućom, odnosno oslobađajućom presudom ili ukine ožalbenu presudu i vrati Osnovnom sudu na presuđivanje i odlučivanje. Podnosilac zahteva se u žalbi *nije žalio na ne saslušanje svedoka* u Osnovnom sudu koje je on predložio.
31. Dana 10. septembra 2019. godine, Apelaciono tužilaštvo je dopisom [PPA/I br. 387/19] predložio da se žalba Specijalnog tužilaštva Kosova usvoji, kao osnovana, i ukine ožalbena presuda i stvar vrati na preispitivanje i presuđivanje, a da se u pogledu okolnosti konkretnog slučaja žalba podnosioca zahteva odbije, kao neosnovana.
32. Dana 30. decembra 2019. godine, Apelacioni sud je presudom [APS. br. 2/2019] (i) usvojio žalbu Specijalnog tužilaštva, a prema službenoj dužnosti, u vezi sa optuženima N.O, B.Sh., Sh.Ll, N.A, M.Y., A.K i podnosiocem zahteva, Agimom Deshishkuom, UKINUO presudu Osnovnog suda za izreku I., II. i III. tačka 2, kao i odluku o odbijanju zahteva za konfiskaciju imovine evidentirane prema dugotrajnom nalogu zabrane [PKR. br. 218/14] od 30. juna 2014. godine, i stvar je vraćena na presuđivanje; (ii) odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva, dok je potvrdio presudu Osnovnog suda za izreku III tačke 1 i 3.
33. Neutvrđenog datuma, podnosilac je podneo zahtev za zaštitu zakonitosti za deo izreke iz tačke 1. i 3. presude, zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i povrede krivičnog zakona, sa predlogom da Vrhovni sud usvoji ovaj zahtev, kao osnovan, a da ukine osporene presude i stvar vrati prvostepenom sudu na preispitivanje i presuđivanje. U ovom zahtevu za zaštitu zakonitosti, podnosilac zahteva se *nije žalio na ne saslušanje svedoka* u Osnovnom sudu koje je on predložio.
34. Dana 15. juna 2020. godine, Kancelarija glavnog državnog tužioca je dopisom [KMLP.II. br. 84/2020] predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti podnosioca zahteva odbije, kao neosnovan.
35. Dana 16. novembra 2020. godine, Vrhovni sud Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud) je presudom [Pml. br. 152/2020] odbio, kao neosnovan, zajednički zahtev za zaštitu zakonitosti podnosioca podnet protiv presude [PKR. br. 734/2015] od 8. februara 2019. godine Osnovnog suda i presude [APS. br. 2/2019] od 30. decembra 2019. godine Apelacionog suda u pogledu krivičnog dela prevara u nastavku iz člana 261 stav 2 u vezi sa stavom 1 Privremenog krivičnog zakona i krivičnog dela utaja poreza iz člana 249 stav 2 Privremenog krivičnog zakona, navedenim u tačkama 1. i 3. izreke presude prvostepenog suda; 2. U drugom delu, presuda je ostala netaknuta.

Navodi podnosioca

36. Podnosilac zahteva navodi da je osporena presuda doneta povredom osnovnih prava i sloboda zagarantovanih članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a.
37. Podnosilac zahteva navodi da mu je povređeno pravo na pravično i nepristrasno suđenje iz člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, jer su redovni sudovi povredili načelo jednakosti oružja između strana u postupku.
38. Što se tiče ovog navoda, podnosilac zahteva ističe da je na osnovu sadržaja zapisnika od 10. maja 2018. godine, odbrana podnosioca zahteva predložila pred sudskim većem da se saslušaju svedoci: R.A.H. - tehnički direktor preduzeća „FAN“, Rexhep M. Hyseni - direktor proizvodnje preduzeća „FAN“ i N.R. - šef računovodstva preduzeća „FAN“. Podnosilac zahteva je dalje navodio da je razlog za predlog ovih svedoka to što su isti mogli da „objasne sudu o ulaganjima koja su izvršena za uspeh kompanije „FAN“.
39. Podnosilac zahteva dalje ističe da je njegov predlog u vezi sa izvođenjem dokaza saslušanjem predloženih svedoka bio neophodan kako bi se pravilno utvrdila njegova krivica ili nevinost. Dakle, prema njemu, predloženi svedoci bi mogli da razjasne sudu svaku dilemu, nedoumicu ili nejasnoću u vezi sa fakturama i ugovorima koje je on prikazao i da dokažu kapitalna ulaganja u preduzeću „Fan“.
40. Podnosilac zahteva ističe da je „Izveštaj revizora“ bio nedovoljan za utvrđivanje činjeničnog stanja. Takođe, i pored dokaza „Izveštaj revizora“ koji se nalazio u spisima predmeta, redovni sudovi je trebalo da uvažavaju predlog podnosioca zahteva za saslušanje navedenih svedoka, budući da je bio uveren da je njihovo saslušanje „jedino sredstvo za utvrđivanje njegove nevinosti“ i da je njihovo saslušanje bilo apsolutno neophodno da bi se utvrdila istina.
41. Dakle, podnosilac zahteva navodi da su redovni sudovi povredili ustavna prava podnosioca zahteva u vezi sa njegovim zahtevom za izvođenje svedoka koji bi mogli da razjasne dokaze. Ovim radnjama su mu povređena prava zagarantovana stavom 4 člana 31. Ustava i tačkom 3. d člana 6. EKLJP-a, u kom slučaju je povređeno načelo jednakosti oružja koje ima za cilj da obezbedi pravično i nepristrasno suđenje strana u krivičnom postupku.
42. Podnosilac zahteva se takođe poziva na slučaj Suda KI78/12, sa podnosiocem zahteva: *Bajrush Xhemajli*, u kome je Sud utvrdio da je povređeno pravo na pravično suđenje od strane redovnih sudova, pošto su odbili predlog odbrane za izdavanje novog veštačenja sa saobraćajnim veštakom da bi se detaljno ispitali svi faktori koji su mogli izazvati nesreću.
43. Podnosilac zahteva se takođe poziva na predmet *Vidal protiv Belgije*, zahtev br. 12351/86, presuda od 22. aprila 1992. godine, gde je ESLJP utvrdio da ga je Apelacioni sud u Belgiji, propustom da pozove četiri svedoka odbrane koje je tražio optuženi Vidal, lišio njegovog jedinog sredstva za utvrđivanje njegove nevinosti. ESLJP je takođe utvrdio da „potpuno ćutanje presude u vezi sa predmetom (namenjena je predlaganju svedoka odbrane) nije u skladu sa konceptom pravičnog suđenja što je osnov člana 6. EKLJP-a“.

44. Podnosilac zahteva takođe ističe da mu je odbijanjem njegovog predloga za saslušanje svedoka uskraćena razumna prilika da iznese svoj slučaj, što ga je dovelo u nepovoljan položaj u odnosu na tužilaštvo. Shodno tome, podnosilac zahteva tvrdi da mu je povređeno pravo na pravično i nepristrasno suđenje, jer je propust redovnih sudova da dozvole saslušanje predloženih svedoka, povredilo pravo odbrane i lišio podnosioca zahteva mogućnosti da iznese argumente u njegovoj odbrani u istim uslovima kao i tužilaštvo, pa mu je shodno tome povređeno načelo jednakosti oružja u postupku.

Zahtev za privremenu meru

45. Podnosilac zahteva traži da Sud uvede privremenu meru, jer će: i) sprovođenjem presude Vrhovnog suda podnosilac zahteva biti lišen slobode na 1 (jednu) godinu i 8 (osam) meseci, što predstavlja nenadoknadivu štetu za podnosioca zahteva, budući da će biti lišen slobode, a da mu nije omogućen postupak u krivično-pravnom slučaju koji mu je zagantovan Ustavom; ii) ako bi povoljna presuda Ustavnog suda izazvala moguće ponovno suđenje ovog slučaja gde bi podnosilac zahteva mogao biti oslobođen krivične odgovornosti, onda bi izostanak ove mere doveo dotle da podnosilac zahteva izdržava nezakonitu i nezasluzenu kaznu;
46. iii) lišavanje slobode podnosioca zahteva neće izbledeti i nikakva novčana nadoknada neće moći da nadoknadi vreme koje bi podnosilac zahteva proveo lišen slobode i fizičko-psihičkih posledica koje bi takvo lišavanje slobode imalo po podnosioca zahteva.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

USTAV REPUBLIKE KOSOVO

Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

[...]

4. Svako ko je optužen za krivično delo ima pravo da ispituje prisutne svedoke i da zahteva obavezno pojavljivanje svedoka, veštaka i ostalih lica, koja mogu razjasniti činjenice.

EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

Član 6

Pravo na pravično suđenje

[...]

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

[...]

d. da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe;

Privremeni krivični zakon Kosova

Član 261

Prevara

(1) Ko god, u nameri da stekne materijalnu korist za sebe ili drugog, prevari drugo lice ili drži to lice u zabludi lažnim predstavljanjem ili prikrivanjem činjenica i na taj način navede to lice da nešto učini ili da se uzdrži od nekog činjenja na štetu svoje ili imovine nekog drugog lica biće kažnjen novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Kad je krivično delo opisano u stavu 1 ovog Člana dovelo do štete koja premašuje 15.000 evra, izvršilac će da bude kažnjen zatvorom od šest meseci do pet godina.

Član 249 Utaja poreza

(1) Ko god, u nameri da on ili neko drugo lice potpuno ili delimično izbegne da plati poreze, dažbine ili doprinose propisane zakonom, pruži lažne informacije ili izostavi neke informacije o svom prihodu, ekonomskom stanju ili drugim činjenicama koje su od uticaja na procenu takvih obaveza, biće kažnjen novčanom kaznom i zatvorom do tri godine.

(2) Kad obaveze opisane u stavu 1 ovog Člana čije je plaćanje izbegnuto prelaze iznos od 15.000 evra, izvršilac će da bude kažnjen novčanom kaznom i zatvorom od šest meseci do pet godina.

Krivični zakonik br. 04/L-082 Republike Kosovo

Član 403 Legalizacija lažnog sadržaja

1. Svako lice koje zavede ovlašćeni organ pri potvrđivanju bilo koje neistine stvari koja treba da posluži kao dokaz pravne stvari ili javnog dokumenta, registra ili knjige, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od tri (3) meseca do pet (5) godina.

2. Svako lice koje koristi takav dokument, registar ili knjigu, sa znanjem da su lažni, kazniće se kaznom iz stava 1. ovog člana.

Ocena prihvatljivosti zahteva

47. Sud prvo razmatra da li su ispunjeni uslovi prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom.

48. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

(...)

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.

49. Sud takođe dalje razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti, kao što su propisani u Zakonu. U tom smislu, Sud se prvo poziva na član 47. [Individualni zahtevi], koji propisuje:

Član 47
[Individualni zahtevi]

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

50. Sud se takođe poziva na pravilo 39 (1) (b) Poslovnika, koje precizira:

“(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

[...]

(b) ako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva, koja su na raspolaganju po zakonu, protiv pobijene presude ili odluke”.

[...]

51. S tim u vezi, Sud prvo podseća da podnosilac zahteva navodi da je presuda [Pml. br. 152/2020] od 16. novembra 2020. godine Vrhovnog suda doneta povredom njegovih osnovnih prava i sloboda zagarantovanih članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a.
52. Sud dalje takođe podseća da je u kontekstu navoda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, glavni navod podnosioca zahteva povreda načela jednakosti oružja. Isti ističe da je na sednici održanoj u Osnovnom sudu, 10. maja 2018. godine, predložio veću da se saslušaju svedoci: R.A.H. - tehnički direktor preduzeća „FAN“, R.M.H. - direktor proizvodnje preduzeća „FAN“ i N.R - šef računovodstva preduzeća „FAN“, kako bi mogli da objasne sudu o ulaganjima koja su izvršena za uspeh preduzeća „FAN“. Osnovni sud je 1. juna 2018. godine rešenjem odbio da sasluša svedoke koje je predložio podnosilac zahteva, sa obrazloženjem da su svi izveštaji u vezi sa ovim preduzećem o kapitalnim ulaganjima i broju zaposlenih bili predočeni od strane revizora u pisanom izveštaju.
53. U tom smislu, Sud podseća da je podnosilac zahteva uložio žalbu Apelacionom sudu na presudu Osnovnog suda. Međutim, na osnovu spisa predmeta, ne proizilazi da je gore navedeni navod podnosioca zahteva u vezi sa saslušanjem svedoka iznet u njegovoj žalbi uloženoj Apelacionom sudu. Sud takođe primećuje da podnosilac zahteva ovaj navod nije izneo ni u zahtevu za zaštitu zakonitosti podnetom Vrhovnom sudu.
54. U takvom kontekstu, kada navodi podnosioca zahteva ni formalno niti sustinski/sadržinski nisu izneti pred redovnim sudovima, Sud se poziva na svoju sudsku praksu i sudsku praksu ESLJP-a u pogledu kriterijuma za iscrpljivanje pravnih sredstava u

suštinskom smislu i podseća da u takvim okolnostima Sud ne razmatra te navode zato što nisu iscrpljena pravna sredstva u sustinskom smislu. Na osnovu iste sudske prakse, Sud je odbio razmatranje predmetnih navoda iz razloga što isti nisu nikada izneseni pred redovnim sudovima, između ostalog, ni u slučajevima Suda [KI40/20](#), podnosilac zahteva: *Sadik Gashi*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. februara 2021. godine, paragraf 66; [KI119/17](#), podnosilac zahteva: *Gentian Rexhepi*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. maja 2019. godine, paragraf 71; [KI154/17](#) i [KI05/18](#), podnosilac zahteva: *Basri Deva, Afërdita Deva i Društvo sa ograničenim odgovornostima „BARBAS“*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. jula 2019. godine, paragraf 92; [KI155/18](#), podnosilac zahteva: *Benson Buza*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. septembra 2019. godine, paragraf 50; kao i [KI163/18](#), podnosilac zahteva: *Kujtim Lleshi*, rešenje o neprihvatljivosti od 24. juna 2020. godine, paragraf 59).

55. Sud podseća da iscrpljivanje pravnih sredstva sadrži u sebi dva elementa: (i) iscrpljivanje u formalno-proceduralnom smislu, što podrazumeva mogućnost korišćenja pravnog sredstva protiv akta javnog organa na višoj instanci sa punom nadležnošću, i (ii) iscrpljivanje sredstva u sustinskom smislu, što podrazumeva prijavljivanje ustavnih povreda u „suštini“ pred redovnim sudovima, kako bi oni imali mogućnost da spreče ili isprave povrede ljudskih prava zaštićenih Ustavom i EKLJP-om. Sud smatra pravna sredstva iscrpljenim samo onda kada su ih podnosioci zahteva, u skladu sa važećim zakonima, iskoristili u oba gore navedena smisla (vidi, takođe, slučajeve Suda: [KI71/18](#), podnosilac zahteva: *Kamer Borovci, Mustafë Borovci i Avdulla Bajra*, rešenje o neprihvatljivosti od 21. novembra 2018. godine, stav 57; slučaj [KI119/17](#), gore citiran, stav 73; slučaj [KI154/17](#) i [KI05/18](#), gore citiran, stav 94; i slučaj [KI163/18](#), gore citiran, stav 61).
56. Ovakav stav je u potpunosti u skladu sa sudskom praksom ESLJP-a, na osnovu koje, ukoliko postoji pravno sredstvo koje omogućava redovnim sudovima da se bar suštinski pozabave argumentom o povredi prava, onda se to pravno sredstvo mora koristiti. Ako žalba podneta Sudu nije izričito ili suštinski podignuta pred redovnim sudovima kada je mogla biti podignuta tokom korišćenja pravnog sredstva koje je bilo dostupno podnosiocu zahteva, tada je redovnim sudovima uskraćena mogućnost za rešavanje predmeta, mogućnost koju pravilo o iscrpljivanju pravnih sredstava ima za cilj da postigne (vidi, između ostalog, predmet ESLJP-a: *Jane Nicklinson protiv Ujedinjenog Kraljevstva i Paul Lamb protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, gore citiran, stav 90 i reference u njemu; i vidi takođe slučaj Suda: [KI119/17](#), gore citiran, stav 72; slučaj [KI154/17](#) i [KI05/18](#), gore citiran, stav 93; slučaj [KI155/18](#), gore citiran, stav 49; i slučaj [KI163/18](#), citiran gore, stav 60).
57. Imajući u vidu ova načela i u okolnostima u kojima, prema spisima predmeta, proizilazi da su ove konkretne tvrdnje podnosioca zahteva pokrenute po prvi put pred Sudom, on zaključuje da podnosilac zahteva nije pružio mogućnost Apelacionim sudu i Vrhovnom sudu da reše te navode i samim tim spreče navodne povrede koje podnosilac zahteva pokreće direktno pred ovim Sudom, pre nego što je iscrpeo pravna sredstva u njihovom suštinskom smislu (vidi, između ostalog, slučajeve Suda: [KI118/15](#), podnosilac zahteva: *Dragiša Stojković*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. aprila 2016. godine, stavovi 30-39; slučaj [KI119/17](#), gore citiran, stav 74; slučaj [KI154/17](#) i [KI05/18](#), gore citiran, stav 95; i slučaj [KI163/18](#), gore citiran, stav 62).
58. Kao rezultat toga, Sud utvrđuje da se ovaj navod mora odbiti kao neprihvatljiv po proceduralnim osnovama zbog neiscrpjivanja u suštinskom smislu svih pravnih sredstava, kao što propisuje stav 7 člana 113. Ustava, stav 2 člana 47. Zakon i tačka (b) stava (1) pravila 39 Poslovnika.

59. Stoga, i na kraju, Sud utvrđuje da je zahtev podnosioca neprihvatljiv, jer su navodi o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a u vezi sa ne saslušanjem relevantnih svedoka pred Osnovnim sudom neprihvatljivi zbog neiscrpljivanja pravnih sredstava u suštinskom smislu, kao što propisuje stav 1 i 7 člana 113. Ustava, stav 2 člana 47. Zakona i tačka (b) stava (1) pravila 39 Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i pravilima 39 (1) (b) i 59 (2) Poslovnika, dana 22. marta 2023. godine, jednoglasno:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Selvete Gërzhaliu Krasniqi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani

